

Nr 141.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån ur undsättningsfonden för beredande av möjlighet att medgiva anstånd med amortering under år 1921 av lån från fiskerilånefonden; given Stockholms slott den 4 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Nils Hansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Departementschefen statsrådet Hansson anförde:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva viss höjning av det belopp, som årligen finge disponeras från fiskerilånefonden, samt att anvisa härför erforderlig kapitalökning för fonden såväl å tilläggsstat för 1921 som för 1922.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 119 häft. (Nr 141.)

De jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 augusti 1920 av dåvarande chefen för jordbruksdepartementet tillkallade så kallade fiskerinäringssakkunniga hava därefter i skrivelse den 27 januari 1921 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva anstånd med amortering under år 1921 av lån från fiskerilånefonden till belopp av högst 200,000 kronor.

Till stöd för sin framställning hava de sakkunniga anfört följande:

»Vid de möten, som vi för någon tid sedan höllo i Göteborg, Hälsingborg, Malmö och Kalmar med representanter för fiskerinäringen, framhölls av fiskare, att deras ekonomiska läge nu vore så tryckt, att den dem åliggande amorteringen av lån från fiskerilånefonden skulle bereda dem avsevärda svårigheter och i många fall föranleda upptagandet av nya lån. Med hänsyn härtill påpekades nödvändigheten av att uppskov medgäves med den amortering, som det ålåg dem att i år verkställa å ifrågavarande lån.

Vidare har fiskeriintendenten Rosén med skrivelse den 14 januari 1921 överlämnat en till oss ställd skrift, däri av fiskare i Bohuslän framförts i huvudsak samma önskemål, som ovan angivits.

Med överlämnande av berörda skrivelser få vi anföra, att det med hänsyn till det svåra läge, vari fiskarbefolkningen för närvarande befinner sig, vore synnerligen önskvärt, om uppskov med inbetalning av amorteringar å lån från fiskerilånefonden under innevarande år kunde medgivas.

Jämlikt föreskrift i nådiga kungörelsen den 7 augusti 1907 angående ändrade bestämmelser rörande fonden för fiskerinäringens befrämjande (nr 61) utlämnas lån från fonden beträffande Göteborgs och Bohus län av länets landsting och beträffande övriga delar av riket av vederbörande hushållningssällskap. Nämnda landsting samt hushållningssällskap uppträda således såsom långgivare och erhålla mot förskrivning medel till utlämnande av lån från statskontoret. Lån skola enligt föreskrift i angivna kungörelse återbetalas inom högst tio år med lika kapitalbelopp varje år jämte upplupen ränta. Nu utestående lån äro i allmänhet utlämnade mot återbetalningsskyldighet om 5—8 år. En del långgivare hava i enstaka fall beviljat uppskov under ett år med amortering, varvid långgivaren dock av egna medel till statskontoret inlevererat det belopp, som skulle amorteras. Emellertid äro de ekonomiska förhållandena numera sådana, att långgivarna sakna möjlighet att även i mindre utsträckning medgiva anstånd med erläggande av amortering, utan kräves härför, att långgivaren i sin tur av statsverket erhåller anstånd med inleverering av amorteringsbeloppen.

Av det utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 7 januari 1921, vilket såsom bilaga 2 fogats till 1921 års statsverksproposition: Utgifter för kapitalökning, framgår rörande fiskerilånefonden, bland annat, att statskontoret beräknat för år 1921 tillgängliga annuiteter å fonden till 820,000 kronor. Vid förfrågan hos vederbörande tjänsteman i statskontoret har meddelats, att av förberörda belopp, 820,000 kronor, beräknats omkring 90,000 kronor utgöras av räntor, varför amorteringarna under innevarande år torde komma att uppgå till omkring 730,000 kronor. Det torde dock ej böra ifrågakomma att medgiva anstånd med amortering av hela nu angivna belopp, utan torde endast bemyndigande böra lämnas vederbörande långgivare att i ömmande fall tillåta uppskov under ett år med amortering.

Med hänsyn härtill torde det vara tillräckligt att för nu ifrågavarande ändamål beräkna ett belopp av förslagsvis 200,000 kronor. Nämnda belopp skulle således långivarna ej behöva inleverera till statskontoret under förutsättning, att uppskov med amortering lämnats till samma belopp.»

Fiskerinäringssakkunniga hava därjämte framhållit önskvärdheten av skyndsamma åtgärder, enär i många fall amortering å ifrågavarande lån förfölle i början av året.

Över de sakkunnigas framställning hava infordrade utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län samt statskontoret.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande den 2 februari 1921 anfört, att styrelsen på grund av det betryckta ekonomiska läge, vari fiskarbefolkningen i stora delar av landet befunne sig till följd av nu rådande svårigheter att exportera fisk, synnerligen höga priser på redskap, oljor och andra förnödenheter samt dyra järnvägsfrakter m. m., ville förorda bifall till föreliggande framställning, dock endast under förutsättning att bifall till ansökningen icke komme att medföra någon minskning i det lånebelopp, som vore avsett att under år 1921 utlämnas från ifrågavarande fond.

*Lantbruks-
styrelsen.*

I sitt utlåtande den 4 februari 1921 har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anfört, att läget inom den bohuslänska fiskerinäringen alltsedan mitten av år 1919 varit i hög grad tryckt, beroende på att fångsterna i allmänhet understigit det normala, driftkostnaderna varit utomordentligt höga samt försäljningsprisen abnormt fluktuerande och ofta nog så låga, att någon förtjänst å fisket ej alls uppkommit. Efter att hava meddelat, att vittling-, kolj- och torskfiskena även under december och januari varit litet givande, men att situationen i det stora hela under den allra senaste tiden något förbättrats, har länsstyrelsen anfört:

*Länsstyrelsen
i Göteborgs
och Bohus län.*

»Vad som inverkat till att i någon mån förändra läget till det bättre är det för länet viktigaste vinterfisket — vadsillfisket. Fångsterna under januari månad hava uppgått till inemot 83,000 hektoliter eller omkring 20,000 hektoliter mindre än samma månad år 1920. Priserna hava emellertid under senaste tiden legat avsevärt högre än föregående år och delvis, särskilt under de dagar, då små fångster ilandförts, varit mycket goda. Natten mellan den 31 januari och den 1 februari gjordes dessutom en mycket betydande fångst, sannolikt uppgående till 70,000 hektoliter. Den del av fångsten, som avsatts i Göteborg, omkring 33,000 hektoliter, betingade dock ej högre medelpris än 8 kronor 50 öre per hektoliter.

Givet är att de vadlag, som under denna tid gjort goda fångster, också fått

tillfredsställande avkastning, om än nettobytet säkerligen varit mycket växlande beroende på de varierande prisen. På grund av fiskets natur har för övrigt fiske-lyckan för de olika vadlagen varit i hög grad skiftande; enligt inhämtade upplysningar ha många vadlag fått små eller inga fångster. För några vadlag lär vaden ha brustit under det stora fiskafänget natten till den 1 februari. Det torde sålunda kunna sägas, att den senaste tidens sillfiske i viss mån förbättrat ställningen för många vadlag, men lika säkert är att det haft föga inflytande på andra lags ekonomi.

Då det gäller att besvara frågan om en verklig förbättring i fiskets läge inträtt eller ej måste beaktas, att den rådande depressionen varat länge; den började såsom nämnts att göra sig gällande för vissa fisken redan sommaren 1919. De enstaka lyckliga fångster, som gjorts — under innevarande säsong hittills i själva verket ej flere än tre — torde få anses ha medfört endast sådan förbättring i fiskets ekonomi, att den allvarliga kris, den verkliga nöd, som tidigare befarats, ej inträtt. Läget måste dock fortfarande betecknas såsom i många fall tryckt och i allmänhet mindre gynnsamt.

Vad angår det ifrågasatta uppskovet med fiskerilånens amortering råder på många håll en livlig önskan, att sådant må medgivas. Därom vittna de framställningar, som gjorts till fiskerinäringssakkunniga, till Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande och till fiskeriintendenten. Det har visserligen framhållits, att fiskarna i allmänhet skulle ha kvar besparingar från bättre fiskeperioder. Där så är fallet, torde dessa säkerligen dock till stor del vara placerade i hus, båtar och redskap, som under nuvarande förhållanden svårigen kunna realiseraras eller endast med avsevärd förlust avyttras. Personer, som väl känna fiskarnas ställning ha på förfrågan meddelat, att det givetvis finnes fiskare, som kunna avbetala lånen, men att det också givas många, som måste ånyo skuldsätta sig, om sådan avbetalning skall ske. Det har vidare framhållits, att det för många av dessa säkerligen torde bli förenat med svårigheter att få borgensmän för nya lån i och för amorteringen. För dessa skulle ett uppskov med amorteringen innebära en avsevärd hjälp och för många andra en betydande lättnad. Då staten utan större uppoffring synes kunna lämna denna hjälp, vill Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande på det livligaste förorda framställningen om uppskov.»

Statskontoret.

Statskontoret har i den 9 februari 1921 avgivet utlåtande anført följande:

»Därest Eders Kungl. Maj:t skulle anse, att vederbörande förmedlare av lån från fiskerilånefonden — landsting och hushållningssällskap —, med hänsyn till ekonomiska svårigheter bland fiskarbefolkningen i stora delar av landet, böra sättas i tillfälle att kunna i ömmande fall medgiva uppskov med amorteringen för innevarande år av utlämnade fiskerilån på så sätt att förmedlarna själva i fråga om skyldigheten att till fonden inleverera förfallna amorteringsbelopp komme i åtnjutande av en liknande förmån, läser Eders Kungl. Maj:t vilja i proposition föreslå riksdagen medgiva låneförmedlarna anstånd under år 1921 med amortering av dylika lån, dock högst med det av fiskerinäringssakkunniga föreslagna beloppet av tillhoppa 200,000 kronor, vilket anstånd givetvis i så fall skulle innebära en framflyttning av amorteringarna ett år icke blott för 1921 års amortering, utan jämväl för följande års avbetalningar.

För att ett sådant uppskov icke må medföra minskning i det lånebelopp, som beräknats under innevarande år kunna från fiskerilånefonden utlämnas, torde i samband härmed få hos riksdagen göras framställning om anvisande å tilläggsstat för år 1921 såsom kapitalökning för fonden, utöver å samma stat redan äskade 280,000 kronor, av ett ytterligare reservationsanslag av 200,000 kronor.

Huru det belopp, med vars återbetalning anstånd medgives, bör skäligen fördelas å låntagarna, torde böra bliva föremål för utredning, så snart riksdagen fattat beslut i ärendet.»

I likhet med fiskerinärings-sakkunniga, lantbruksstyrelsen samt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser jag det synnerligen önskvärt, att i ömmande fall anstånd medgives med amortering av fiskerilån under innevarande år. Ett dylikt anstånd bör naturligtvis såsom statskontoret framhållit innebära en framflyttning av 1921 års amortering till året näst efter det, då vederbörande lån egentligen skulle hava slutbetalts.

Att bereda dylikt anstånd genom motsvarande minskning av årets utlåning kan icke ifrågasättas. Ansökningar om lån från fonden under senare åren hava nämligen sammanlagt avsett belopp, som högst väsentligt överstigit därför tillgängliga medel, och förhållandena i år giva ej anledning antaga ett minskat lånebehov.

Ej heller torde kunna ifrågakomma att nu av riksdagen begära särskilt anslag för ändamålet.

För att möjliggöra amorteringsanstånd vill jag därför ifrågasätta ett anlitage av undsättningsfonden. Denna fond har uppkommit däri-genom, att riksdagen vid olika tillfällen ställt till Kungl. Maj:ts förfo-gande medel att i form av lån på olika betalningsvillkor utdelas till kommuner och landsdelar, som lidit av missväxt eller drabbats av olyckor på annat sätt. Ursprungligen har berörda fond av Kungl. Maj:t endast fått disponeras för behövandes undsättning vid missväxt eller felslagen skörd, men genom skrivelse den 6 mars 1889 har riksdagen medgivit, att fonden finge av Kungl. Maj:t disponeras för behövandes undsättning jämväl i fall, då allmänna nöd i någon ort uppstått av annan orsak än missväxt och felslagen skörd, såsom felslaget fiske, översvämning eller större eldsvåda. För dylika ändamål äger Kungl. Maj:t årligen använda 50,000 kronor.

Fondens anlitage för nu ifrågavarande ändamål kan således icke ske inom ramen för Kungl. Maj:t tillåten disposition därav utan läser riksdagens medgivande härtill böra sökas.

I fråga om storleken av det för ändamålet erforderliga beloppet synes mig detsamma kunna inskränkas till 150,000 kronor.

Såsom av de fiskerinärings-sakkunnigas förut återgivna framställning framgår, kunna i år till betalning förlämnas amorteringar å lån från

fiskerilånefonden beräknas till 730,000 kronor. Därest ett belopp av 150,000 kronor ställes till förfogande för här avsett ändamål, lär det bliva möjligt att i de mest ömmande fallen medgiva amorteringsanstånd.

Av statskontoret, som förvaltar undsättningsfondens medel, har jag under hand inhämtat, att — även under förutsättning av riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen om tilläggsstat till riksstaten för 1921 under sjätte huvudtiteln punkt 5 framställda förslag om understöd från fonden med 300,000 kronor för förluster på grund av vissa översvämningar i Västernorrlands län — hinder icke möter att från fonden, som vid 1920 års slut uppgick till 765,080 kronor 76 öre, frigöra ett belopp av 150,000 kronor. Beloppet bör utgå från fonden i form av lån. Närmare bestämmelser härför ävensom för beloppets fördelning torde få ankomma å Kungl. Maj:ts prövning.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att ett belopp av 150,000 kronor må från undsättningsfonden såsom lån utlämnas till fiskerilånefonden för att möjliggöra beviljande i ömmande fall av anstånd med under år 1921 förfallande amorteringar å tillhoppa sagda belopp av lån från fiskerilånefonden.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

M. De Geer.